

Vec C-519/19

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

9. júl 2019

Vnútroštátny súd:

Sąd Okręgowy w Warszawie

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

13. jún 2019

Žalobkyňa:

Passenger Rights spółka akcyjna so sídlom vo Varšave (Poľsko)

Žalovaná:

Ryanair DAC so sídlom v Dubline (Írsko)

[*omissis*]

UZNESENIE

13. júna 2019

Sąd Okręgowy w Warszawie XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy (Krajský súd vo Varšave, XXIII. hospodársky odvolací senát, Poľsko) [*omissis*]

[*omissis*]

po pojednávaní [*omissis*]

[*omissis*]

v konaní o žalobe, ktorú podala Passenger Rights spoločnosť s obmedzenou zodpovednosťou so sídlom vo Varšave (predtým Passenger Rights sp. z o.o. so sídlom vo Varšave)

proti spoločnosti Ryanair DAC so sídlom v Dublíne (Írsko),

vo veci peňažného plnenia

na základe odvolania, ktoré podala žalobkyňa

proti uzneseniu Sądu Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Okresný súd pre hlavné mesto Varšavu vo Varšave, Poľsko)

z 15. februára 2019 [*omissis*],

rozhodol:

Súdnemu dvoru Európskej únie sa podľa článku 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie kladie nasledujúca prejudiciálna otázka:

Majú sa článok 2 písm. b), článok 3 ods. 1 a 2, ako aj článok 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, ako aj článok 25 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach – pokiaľ ide o skúmanie platnosti dohody o voľbe právomoci – vykladať v tom zmysle, že aj konečný nadobúdateľ pohľadávky, ktorý ju nadobudol na základe postúpenia od spotrebiteľa, ale sám nie je spotrebiteľom, sa môže odvolávať na to, že zmluvné podmienky neboli individuálne dohodnuté a že v dohode o voľbe právomoci sú použité nekalé zmluvné podmienky?

Odôvodnenie

1. SKUTKOVÝ STAV A KONANIE

Žalobkyňa Passenger Rights spółka akcyjna so sídlom vo Varšave (Poľsko) navrhla uložiť žalovanej spoločnosti Ryanair DAC so sídlom v Dubline (Írsko) povinnosť zaplatiť jej 250 eur ako náhradu za zrušený let z Milána do Varšavy.

Žalovaná vo vyjadrení k žalobe namietala nedostatok medzinárodnej právomoci poľského súdu a navrhla zamietnuť žalobu. Poukázala na to, že uzavretá zmluva o preprave bola založená na všeobecných prepravných podmienkach spoločnosti Ryanair, s ktorými cestujúci súhlasil pri kúpe letenky cez internet. Podľa článku 2.4 všeobecných prepravných podmienok sa – pokiaľ dohovor alebo príslušné zákony nestanovujú niečo iné – zmluva o preprave uzavretá so žalovanou, všeobecné prepravné podmienky a predpisy žalovanej upravujúce konkrétne otázky majú vykladať v súlade s írskym právom a všetky spory, ktoré vyplynú z tejto zmluvy alebo s ňou súvisia, patria do právomoci írskych súdov. Žalobkyňa ako nadobúdateľka pohľadávky prevedenej cestujúcim je tiež viazaná dohodou o právomoci írskych súdov.

Prvostupňový súd uznesením z 15. februára 2019 zamietol návrh na zamietnutie žaloby ako neprípustnej – rovnako navyše rozhodli aj iné poľské súdy v desiatkach podobných prípadov. Konštatoval, že medzi prevodcom pohľadávky uplatnenej žalobou a žalovanou síce existovala dohoda o voľbe právomoci, podľa ktorej sa na zmluvu o preprave uplatní írske právo a na rozhodovanie sporov, ktoré vyplynú z tejto zmluvy, je príslušný írsky súd, ale táto podmienka nebola pre prevodcu pohľadávky (cestujúceho) záväzná. Uvedený súd sa pritom odvolal na článok 3 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, [podľa ktorého] zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá, sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery [dobrej viery – *neoficiálny preklad*] spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa.

Žalovaná podala odvolanie, v ktorom uviedla, že osobitný systém ochrany spotrebiteľov, ktorý stanovuje právo Únie, platí len pre konečného spotrebiteľa, ktorý je súkromnou osobou a nekoná v súvislosti s ekonomickou činnosťou ani výkonom povolania. Žalovaná poukázala na to, že žalobkyňa nie je spotrebiteľkou, a preto sa nemôže odvolávať na ochranu v súvislosti s právomocou, ktorá je stanovená pre spotrebiteľské zmluvy. Žalovaná okrem iného namietala, že došlo k porušeniu článku 1099 ods. 1 Kodeks postępowania cywilnego (občiansky súdny poriadok, ďalej len „KPC“) a článku 17 ods. 3 v spojení s článkom 19 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 (nariadenie Brusel Ia), keďže tieto ustanovenia neboli použité a v dôsledku toho sa predpokladalo, že ustanovenia všeobecných prepravných podmienok a predpisov upravujúcich konkrétne otázky neboli záväzné pre spotrebiteľa, a preto nimi nie je viazaná ani žalobkyňa. Žalovaná ďalej namietala, že došlo k porušeniu článku 385¹ Kodeks cywilny (občiansky zákonník, ďalej len „KC“) v spojení s článkom 385³ bodom 23 KC, ako aj článkom 509 KC, keďže

tieto ustanovenia boli použité v prejednávacom spore a najmä sa uznáva, že ustanovenia predpisov žalovanej upravujúcich konkrétne otázky, podľa ktorých je vylúčená právomoc poľských súdov, neboli pre spotrebiteľa (právneho predchodcu žalobkyne) – a teda ani pre žalobkyňu ako postupníčku – záväzné.

1. PRÁVO EURÓPSKEJ ÚNIE

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach

Článok 25

1. Ak sa účastníci zmluvy bez ohľadu na svoje bydlisko dohodli, že súd alebo súdy členského štátu majú právomoc na riešenie sporov, ktoré vznikli alebo môžu vzniknúť v súvislosti s konkrétnym právnym vzťahom, potom má právomoc tento súd alebo tieto súdy, pokiaľ dohoda nie je podľa právneho poriadku tohto členského štátu vecne neplatná. Táto právomoc súdu je výlučná, ak sa účastníci nedohodli inak. Dohoda o voľbe právomoci musí byť buď:

- a) písomná, alebo písomne potvrdená,
- b) vo forme, ktorá je v súlade s praxou, ktorú medzi sebou zaviedli účastníci zmluvy, alebo
- c) v medzinárodnom obchode vo forme, ktorá je v súlade so zvyklosťami, ktoré sú alebo majú byť účastníkom zmluvy známe, a ktorá je v takomto obchode dobre známa a pravidelne dodržiavaná účastníkmi, ktorí uzatvorili zmluvu typickú pre daný obchodný vzťah.

2. Komunikácia elektronickou cestou, ktorá poskytuje trvalý záznam o dohode, sa považuje za „písomnú“.

3. Súd alebo súdy členského štátu, ktorých právomoc bola zvolená listinou zriaďujúcou poručnícky fond („trust“), majú výlučnú právomoc v sporoch proti zriaďovateľovi, správcovi alebo oprávnenému, ak ide o vzťahy medzi týmito osobami alebo o ich práva či povinnosti vyplývajúce z poručníckeho fondu.

4. Dohody alebo ustanovenia listiny zriaďujúcej poručnícky fond o voľbe právomoci sú právne neúčinné, ak sú v rozpore s článkami 15, 19 alebo 23 alebo ak súdy, ktorých právomoc sa má nimi vylúčiť, majú výlučnú právomoc podľa článku 24.

5. Dohoda o voľbe právomoci, ktorá je súčasťou zmluvy, sa považuje za dohodu nezávislú od ostatných ustanovení zmluvy.

Platnosť dohody o voľbe právomoci nemožno napadnúť len z dôvodu, že je neplatná zmluva.

Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach
v spotrebiteľských zmluvách

Článok 2

Na účely tejto smernice:

- a) „nekalé podmienky“ znamenajú zmluvné podmienky definované v článku 3;
- b) „spotrebiteľ“ znamená akúkoľvek fyzickú osobu, ktorá v zmluvách podliehajúcich tejto smernici koná s cieľom, nevzťahujúcim sa k jeho [jej – *neoficiálny preklad*] obchodom, podnikaniu alebo povolaniu;

Článok 3 ods. 1 a 2

1. Zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá, sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery [dobrej viery – *neoficiálny preklad*] spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa. V rámci pôsobnosti zmlúv a bez toho, aby boli dotknuté ich osobitné ustanovenia, akákoľvek diskriminácia na základe štátnej príslušnosti je zakázaná.*

Európsky parlament a Rada môžu v súlade s riadnym legislatívnym postupom prijať pravidlá o zákaze takejto diskriminácie.

2. Podmienka sa nepovažuje za individuálne dohodnutú, ak bola navrhnutá vopred a spotrebiteľ preto nebol schopný ovplyvniť podstatu podmienky, najmä v súvislosti s predbežne formulovanou štandardnou zmluvou.

Skutočnosť, že určité aspekty podmienky alebo jedna konkrétna podmienka boli individuálne dohodnuté, nevylučuje uplatňovanie tohto článku na zvyšok zmluvy, ak celkové hodnotenie zmluvy naznačuje, že aj napriek tomu ide o predbežne formulovanú štandardnú zmluvu.

Keď predajca alebo dodávateľ vznesie námietku, že štandardná podmienka bola individuálne dohodnutá, musí o tom podať dôkaz.

Článok 6 ods. 1

1. členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.

2. VNÚTROŠTÁTNE PRÁVO

* Pozn. prekl.: V skutočnosti sa na tomto mieste a v nasledujúcej vete cituje článok 18 ZFEÚ.

Občiansky zákonník z 10. mája 2018 (Dz. U. 2018, položka 1025)

Občiansky súdny poriadok zo 14. júna 2018 (Dz. U. 2018, položka 1360)

Článok 1099 ods. 1 KPC

Ak neexistuje základ na odôvodnenie právomoci tuzemských súdov vo veci a ak uskutočnenie konania na súde alebo inom orgáne cudzieho štátu nie je možné alebo sa nemožno domôcť jeho uskutočnenia, vec patrí do právomoci tuzemských súdov, pokiaľ má dostatočnú väzbu s poľským právnym poriadkom.

Článok 385¹, článok 385³ bod 23 a článok 509 KC

(385¹) ods. 1 Podmienky spotrebiteľskej zmluvy, ktoré neboli individuálne dohodnuté, nie sú pre spotrebiteľa záväzné, ak upravujú jeho práva a povinnosti spôsobom, ktorý odporuje dobrým mravom a hrubo porušuje jeho záujmy (nepripustné zmluvné podmienky). To neplatí pre podmienky, ktoré určujú hlavné plnenia účastníkov zmluvy, vrátane ceny alebo odmeny, ak boli jednoznačne sformulované.

Ods. 2 Ak zmluvná podmienka podľa odseku 1 nie je záväzná pre spotrebiteľa, účastníci zmluvy sú naďalej viazaní ostatnými ustanoveniami zmluvy.

Ods. 3 Za individuálne nedohodnuté sa považujú tie zmluvné podmienky, ktorých obsah spotrebiteľ skutočne neovplyvnil. Platí to najmä pre zmluvné podmienky, ktoré sú založené na všeobecných obchodných podmienkach, ktoré zmluvný partner ponúkol spotrebiteľovi.

Ods. 4 Dôkazné bremeno, pokiaľ ide o to, či určitá podmienka bola individuálne dohodnutá, nesie ten, kto sa na ňu odvoláva.

(385³ bod 23) V prípade pochybností sa za neprípustné považujú najmä zmluvné podmienky, ktoré: vylučujú právomoc poľských súdov alebo stanovujú, že vec patrí do právomoci poľského alebo zahraničného rozhodcovského súdu alebo iného orgánu, resp. zakladajú príslušnosť súdu, ktorý podľa zákona nie je miestne príslušný.

(509) ods. 1 Veriteľ môže bez súhlasu dlžníka previesť pohľadávku na tretiu osobu (postúpenie), pokiaľ to neodporuje zákonu, zmluvnej výhrade alebo povahe záväzku.

Ods. 2 Spolu s pohľadávkou prechádzajú na nadobúdateľa všetky práva, ktoré sú s ňou spojené, najmä nárok na neuhradené úroky.

POCHYBNOSTI VNÚTROŠTÁTNEHO SÚDU

1. V systéme nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach predstavuje právomoc súdu členského štátu,

na ktorého území má žalovaný bydlisko resp. sídlo, všeobecné pravidlo uvedené v článku 4 tohto nariadenia. Len formou výnimky z tohto pravidla sú na základe tohto ustanovenia taxatívne stanovené prípady, v ktorých žalovaný môže alebo podľa okolností musí byť žalovaný na súde iného členského štátu. V dôsledku toho sa pravidlá odchyľujúce sa od tejto všeobecnej zásady majú vykladať reštriktívne v tom zmysle, že nemôžu viesť k výkladu, ktorý by presahoval rámec prípadov výslovne stanovených uvedeným nariadením (pozri rozsudky Súdneho dvora z 25. januára 2018, Schrems, C-498/16, EU:C:2018:37, ako aj z 20. januára 2005, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, bod 32).

2. Súdny dvor Európskej únie v rozsudku z 9. júla 2009, Rehder (C-204/08, EU:C:2009:439), rozhodol, že článok 5 bod 1 písm. b) druhá zarážka nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že v prípade leteckej prepravy osôb z jedného členského štátu na miesto určenia v inom členskom štáte uskutočnenej na základe zmluvy uzavretej s jedinou leteckou spoločnosťou, ktorá je prevádzkujúcim dopravcom, príslušným súdom na rozhodnutie o návrhu na náhradu škody na základe tejto zmluvy o preprave a na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 z 11. februára 2004, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá systému náhrad a pomoci cestujúcim pri odmietnutí nástupu do lietadla, v prípade zrušenia alebo veľkého meškania letov a ktorým sa zrušuje nariadenie (EHS) č. 295/91, je súd podľa voľby žalobcu, v obvode ktorého sa nachádza miesto odletu alebo miesto priletu lietadla, ktoré sú dohodnuté v uvedenej zmluve. V prejednávanej spore sa miesto odletu nachádzalo v Poľsku.
3. V prejednávanej veci však medzi cestujúcim – t.j. prevodcom pohľadávky uplatnenej žalobou – a žalovanou existovala dohoda o voľbe právomoci, podľa ktorej sa malo na zmluvu o preprave uplatniť írske právo a spory vyplývajúce z tejto zmluvy mal rozhodovať írsky súd. Prvostupňový súd dospel k záveru, že uvedená podmienka nebola pre prevodcu pohľadávky (cestujúceho) záväzná, keďže podľa článku 3 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá, sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dobrej viery spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa. Podľa uvedeného súdu všeobecné prepravné podmienky a predpisy upravujúce konkrétne otázky neboli dohodnuté so spotrebiteľom, z čoho vyplýva, že pre žalobkyňu – t.j. nadobúdateľku pohľadávky – nie sú záväzné. Prvostupňový súd sa ďalej odvolal na totožné ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré sa nachádzajú v článku 385¹ KC v spojení s článkom 385³ bodom 23 KC, ktoré boli základom osobitnej hmotnoprávnej ochrany spotrebiteľa.
4. Článok 25 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach stanovuje, že ak sa účastníci zmluvy bez ohľadu na svoje bydlisko dohodli, že súd alebo súdy členského štátu majú

právomoc na riešenie sporov, ktoré vznikli alebo môžu vzniknúť v súvislosti s konkrétnym právnym vzťahom, potom má právomoc tento súd alebo tieto súdy, pokiaľ dohoda nie je podľa právneho poriadku tohto členského štátu vecne neplatná. Táto právomoc súdu je výlučná, ak sa účastníci nedohodli inak.

5. Treba poukázať na to, že v dôsledku zmluvy o postúpení bola pohľadávka spotrebiteľa prevedená na hospodársky subjekt, ktorý je právnickou osobou. Vzhľadom na vnútroštátne predpisy, ako aj novšiu judikatúru Sąd Najwyższy (Najvyšší súd, Poľsko) je aj postúpenie pohľadávky považované za nekalú prípustné, keďže šance spotrebiteľa na jej uplatnenie sú vyššie, ak jej vymáhanie zverí profesionálnemu hospodárskemu subjektu a nemusí sám postupovať voči podnikateľovi, ktorý sa dopustil zakázaných praktík, ktorých obeťou sa spotrebiteľ predtým stal. Nekalá povaha zmluvných podmienok môže viesť k vzniku pohľadávky len na strane spotrebiteľa, ale táto pohľadávka môže byť splnená plnením poskytnutým iným osobám okrem iného vtedy, keď pohľadávka bola postúpená tretej osobe na účely vymáhania, t. j. uplatnenia postúpenej pohľadávky postupníkom vo vlastnom mene, ale na účet spotrebiteľa, ktorý ju postúpil. Zájmy spotrebiteľa tým nie sú dotknuté. Nekalú povahu zmluvnej podmienky možno konštatovať v priebehu konania, v ktorom podnikateľ, ktorý nadobudol pohľadávky, podá proti dlžníkovi žalobu vo veci peňažného plnenia [omissis]. Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) však ešte neskúmal vyššie uvedenú otázku z hľadiska práva Únie.
6. Krajský súd mal pochybnosti, či vzhľadom na článok 3 ods. 1 a článok 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách možno toho, kto nadobudne pohľadávku od spotrebiteľa, tiež považovať za spotrebiteľa, keďže v tomto prípade možno preskúmať platnosť dohody o voľbe právomoci. Je nesporné, že žalobkyňa – nadobúdateľka pohľadávky – je podnikateľkou a nadobudla pohľadávku od cestujúceho (spotrebiteľa) v rámci obchodnej činnosti, ktorú vykonáva. Z toho vyplýva otázka, či sa môže odvolávať na práva, ktoré *de facto* patria spotrebiteľovi v súvislosti s dohodou o voľbe právomoci, a či je vnútroštátny súd oprávnený preskúmať toto ustanovenie so zreteľom na ochranu spotrebiteľa zakotvenú v článku 3 ods. 1 a článku 6 ods. 1 smernice 93/13/EHS.
7. Spotrebiteľom v zmysle práva Únie je fyzická osoba, ktorá koná s cieľom nevzťahujúcim sa k jej obchodom, podnikaniu alebo povolaniu. Definícia „spotrebiteľa“ ho odlišuje od „podnikateľa“ (rozsudky Súdneho dvora z 3. júla 1997, Benincasa, C-269/95, EU:C:1997:337, bod 16, ako aj z 20. januára 2005, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, bod 36). Spotrebiteľ v zmysle smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách znamená akúkoľvek fyzickú osobu, ktorá koná s cieľom nevzťahujúcim sa k jej obchodom, podnikaniu alebo povolaniu. V rozsudku z 19. januára 1993, Shearson Lehman Hutton (C-89/91, EU:C:1993:15), Súdny dvor poukázal na to, že osobitné predpisy Únie na ochranu spotrebiteľa sú založené na úsilí o ochranu spotrebiteľa ako ekonomicky slabšieho a právne menej skúseného účastníka zmluvy, než je jeho zmluvná protistrana, a že spotrebiteľovi preto prístup k súdu nesmie byť

sťažený povinnosťou podať žalobu na súdoch štátu bydliska druhého účastníka zmluvy. V tej istej veci Súdny dvor ďalej uviedol, že tieto ustanovenia sa vzťahujú len na súkromného konečného spotrebiteľa, ktorý nekoná v rámci výkonu svojho povolania alebo obchodnej činnosti.

8. Podľa judikatúry Súdneho dvora sa má pojem „spotrebiteľ“ vykladať reštriktívne a s odvolaním sa na postavenie tejto osoby v rámci určitej zmluvy vo vzťahu k jej povahe a účelu, a nie na subjektívnu situáciu tejto osoby, pričom jednu a tú istú osobu možno považovať pri určitých plneniach za spotrebiteľa a pri iných plneniach za podnikateľa (pozri v tomto zmysle rozsudky z 3. júla 1997, Benincasa, C-269/95, EU:C:1997:337, bod 16, ako aj z 20. januára 2005, Gruber, C-464/01, EU:C:2005:32, bod 36).
9. Pochybnosti vnútroštátneho súdu sa týkajú otázky, či postúpenie pohľadávky spotrebiteľom podnikateľovi má za následok, že podnikateľ získa právne postavenie spotrebiteľa a môže sa odvolávať na výhodné ustanovenia práva Únie, ktoré sa týkajú ochrany spotrebiteľa a vyplývajú okrem iného z článku 3 ods. 1 a článku 6 ods. 1 smernice 93/13/EHS z 5. apríla 1993. Ako Súdny dvor uviedol v inom kontexte, postúpenie pohľadávky samo osebe nemôže mať vplyv na určenie súdu, ktorý má právomoc (rozsudky Súdneho dvora z 18. júla 2013, ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, ako aj z 21. mája 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335). Súdny dvor ďalej poukázal na to, že postúpenie, o aké ide v konaní vo veci samej, nemôže založiť novú osobitnú právomoc súdu pre postupníka ako spotrebiteľa. Súdny dvor konštatoval, že v prípadoch, v ktorých pohľadávka patrí k nárokom na náhradu škody z iného ako zo zmluvného vzťahu, ktoré sú úzko prepojené s miestom, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá [nárok z mimozmluvnej zodpovednosti], postúpenie pohľadávky pôvodným veriteľom na inú osobu nemá vplyv na určenie súdu, ktorý má právomoc. Podstatný význam má preto podľa názoru Súdneho dvora povaha záväzku, teda kategória pohľadávky, ktorá má vplyv na určenie súdu, ktorý má právomoc. Postúpenie pohľadávky nijako nemení pôvodnú povahu záväzku, takže sa nemení ani právomoc súdu.
10. V rozsudku zo 7. februára 2013, Refcomp (C-543/10, EU:C:2013:62), Súdny dvor konštatoval, že dohoda o voľbe právomoci môže vyvolávať účinky v zásade iba vo vzťahoch medzi účastníkmi, ktorí udelili svoj súhlas na uzatvorenie zmluvy. Dohodli ju totiž títo účastníci. Na to, aby bolo možné dovolávať sa určitej doložky voči tretej osobe, je v zásade nevyhnutné, aby táto osoba udelila v tejto súvislosti svoj súhlas.
11. V zjavnom rozpore s tým však Súdny dvor v rozsudku z 25. januára 2018, Schrems (C-498/16), rozhodol, že keďže osobitný postup stanovený v článku 15 a nasl. nariadenia č. 44/2001 je založený na úsilí o ochranu spotrebiteľa ako ekonomicky slabšieho a právne menej skúseného účastníka zmluvy, než je jeho zmluvná protistrana, spotrebiteľ je chránený výslovne iba vtedy, ak je v konaní osobne žalobcom alebo žalovaným. Preto žalobca, ktorý nie je sám zmluvnou stranou dotknutej spotrebiteľskej zmluvy, nemôže byť zvýhodnený pri určení

právomoci súdu vo veciach spotrebiteľských zmlúv (pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. januára 1993, Shearson Lehman Hutton, C-89/91, EU:C:1993:15, body 18, 23 a 24). Tieto úvahy musia platiť aj pre spotrebiteľa, ktorému boli postúpené nároky iných spotrebiteľov.

Súdny dvor vychádza z toho, že pravidlá upravujúce právomoc, ktoré sú stanovené vo veciach spotrebiteľských zmlúv v článku 16 ods. 1 nariadenia č. 44/2001, sa – v súlade so znením tohto článku – uplatňujú len na žalobu podanú spotrebiteľom proti druhému účastníkovi zmluvy, čo nevyhnutne predpokladá uzavretie zmluvy medzi spotrebiteľom a predmetným podnikateľom (rozsudok z 28. januára 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, bod 32). Podmienka týkajúca sa existencie zmluvy uzatvorenej medzi spotrebiteľom a predmetným podnikateľom umožňuje zaručiť predvídateľnosť pridelovania právomoci, čo je jedným z cieľov nariadenia č. 44/2001, ako to vyplýva z odôvodnenia 11 tohto nariadenia.

12. Vzhľadom na tieto rozhodnutia sa natíska otázka, či je pre určenie právomoci súdu a posúdenie účinnosti dohody o voľbe právomoci smerodajná „pôvodná“ povaha záväzku, resp. či aj podnikateľ, ktorý nadobudol pohľadávku, môže napadnúť dohodu o voľbe právomoci s odvolaním sa na ochranu spotrebiteľa ako zakázanú podmienku.
13. V prípade reštriktívneho výkladu pojmu spotrebiteľ by sa podnikateľ, ktorý nadobudol pohľadávku od spotrebiteľa, nemohol domáhať ochrany, na ktorú majú nárok spotrebiteľa, ani namietat neúčinnosť dohody o voľbe právomoci.
14. Možno sa však domnievať, že smerodajná je len pôvodná pohľadávka, teda zdroj záväzku, z ktorého vyplýva predmetná pohľadávka, ktorá určuje jeho povahu, zatiaľ čo postúpenie samo osebe nijako nemení povahu záväzku. Podnikateľ by sa potom mohol odvolávať na ochranu, na ktorú majú nárok spotrebiteľa podľa článku 3 ods. 1 a článku 6 ods. 1 smernice 93/13/EHS z 5. apríla 1993, v dôsledku toho, že v podstate vstúpi do práv a povinností, teda do celého právneho postavenia spotrebiteľa so všetkými dôsledkami, ktoré z neho vyplývajú. Nejde pritom len o prenos dohody o voľbe právomoci na nadobúdateľa, ale aj systému osobitnej ochrany spotrebiteľa, ktorý je založený na tom, že dotknutý účastník zmluvy je slabší než druhý účastník zmluvy.
15. Také rozšírenie rozsahu ochrany sa však vzhľadom na veľmi reštriktívny výklad pojmu spotrebiteľ nezdá odôvodnený. Okrem toho zo smernice vyplýva členským štátom povinnosť upraviť vnútroštátne právo tak, aby nekalé podmienky v zmluvách, ktoré uzatvárajú predajcovia alebo dodávatelia so spotrebiteľmi, neboli záväzné pre spotrebiteľa ako ekonomicky slabšieho účastníka. To je cieľom systému ochrany spotrebiteľa v práve Únie. Tento systém má zaručiť ochranu spotrebiteľa, ktorý je ekonomicky slabším a právne menej skúseným účastníkom zmluvy než podnikateľ, tým, že spotrebiteľovi nesťaží prístup k súdu povinnosťou podať žalobu na súdoch štátu bydliska druhého účastníka zmluvy (rozsudok Súdneho dvora z 19. januára 1993, Shearson Lehman Hutton, C-89/91,

EU:C:1993:15). Vzhľadom na tieto skutočnosti je odpoveď na prejudiciálnu otázku potrebná na rozhodnutie o spore, ktorý prejednáva vnútroštátny súd.

PRACOVNÝ DOKUMENT